

ความเป็นศัลยแพทย์

ทองอวบ อุตริวิเชียร

27.04.2556

คำนำ

เมื่อกล่าวถึงศัลยแพทย์ มักจะมีการพูดถึง

1. ผู้มีจิตใจเข้มแข็งเหมือน	ราชสีห์
2. ผู้มีสายตาวไกลแหลมคมเหมือน	อินทรี
3. ผู้มีมือเบานิ่มนวลเหมือน	สตรี

คำกล่าวข้างต้น อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นมุมมองที่ผิวเผินของบุคคลภายนอกซึ่งอาจจะห่างไกลจากวิชาชีพแพทย์ แพทย์มักจะได้รับการยกย่องว่า เป็นหนึ่งในสามของวิชาชีพที่ได้รับความเชื่อถือและมีเกียรติ สามวิชาชีพนี้คือ นักบวช ครู และแพทย์ เป็นอาชีพซึ่งสังคมคาดหวังไว้อย่างสูงทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ ความชำนาญในการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี และทางศีลธรรมจริยธรรมของวิชาชีพ

คำจำกัดความของศัลยแพทย์

หรือความแตกต่างจากสาขาวิชาแพทย์อื่น พอจะกล่าวได้ดังนี้ แพทย์ Physician หรือ Medical Doctor หมายถึงผู้ประกอบวิชาชีพในการส่งเสริม ป้องกัน และรักษาพยาบาลของผู้ป่วย ด้วยการพักผ่อน ให้อาหารและยารักษา บำรุงที่เหมาะสม ก็จะได้ผลดี แพทย์เหล่านี้จะมีคุณวุฒิแพทยศาสตรบัณฑิต หรือแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิต MD หรือ MB, BS, Specialty Board in Medicine หรือ MRCP และ FRCP

ส่วนศัลยแพทย์ คือแพทย์ที่มีความชำนาญการในการให้การรักษาผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพที่ต้องรักษาดูแลด้วยการผ่าตัด จึงจะได้ผลดีที่สุด พยาธิสภาพชนิดอื่น ที่รักษาได้ด้วยยาหรือวิธีอื่นๆ เช่น เคมีบำบัด รังสีรักษาหากได้ผลดี ไม่ควรจะได้รับการผ่าตัดเป็นการรักษา

“Surgery is always second best if you can do something better” – John Kirklen

เนื่องจากระยะเวลาของการเรียน ระยะเวลาของการศึกษาอบรมเพื่อเป็นศัลยแพทย์ เป็นการเรียนศึกษาอบรมที่เข้มข้น จึงต้องใช้เวลานาน และต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร และคุณวุฒิของศัลยแพทย์คือ พ.บ., วุฒิปัตร์หรืออนุมัติบัตรศัลยศาสตร์ พ.ด. (MD หรือ MB, BS, DSc.Med) Specialty Board in Surgery หรือ FRCS

ความเป็นศัลยแพทย์

คำว่าความเป็นศัลยแพทย์ และการเป็นศัลยแพทย์พอจะอนุมานตามภาษาอังกฤษว่า **Being a Surgeon** และ **Making a Surgeon**.

คำแรก ความเป็นศัลยแพทย์ จะเอนเอียงไปในเรื่องนามธรรม และการเป็นศัลยแพทย์จะเป็นไปในทางรูปธรรมมากกว่า

การเป็นศัลยแพทย์ Making a Surgeon

การเป็นศัลยแพทย์ ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ที่จะเป็นศัลยแพทย์ ต้องผ่านการศึกษาและฝึกอบรมที่เข้มข้นและยาวนาน

การศึกษาหรือ Education

“Education is the Stimulating of the intellectual and critical thinking, the ability to receive and follow the new leads on the frontiers of knowledge, the readiness to submit both the new and the old to scientific enquiry” – Sir John Bruce

เราต้องการ **Thinking Surgeon** หรือ ศัลยแพทย์ที่คิดเป็น หลังจากจบ พ.บ. แล้ว ต้องเป็น Physician หรือแพทย์ใช้ทุนอีก 3 ปี จึงเข้ามาฝึกอบรมเป็นศัลยแพทย์อีก 4, 5 หรือ 8 ปี จะเห็นได้ว่า กว่าจะมีคุณวุฒิเป็นศัลยแพทย์ ที่ปฏิบัติงานโดยอิสระได้ ต้องมีอายุประมาณ 30 ปี และศัลยแพทย์ส่วนมากอายุของการทำงานหลังสำเร็จการศึกษาอบรมแล้วคือ 30 ปี และแม้จบแล้ว ลักษณะงานก็ยังคงศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดอายุการทำงาน

การฝึกอบรมเพื่อเป็นศัลยแพทย์

Making of a Surgeon

การสร้างศัลยแพทย์ เป็นการลงทุนที่สูง ดังนั้นเมื่อจบและปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ และการทุ่มเทให้กับงาน จึงต้องสูงตามไปด้วย

การศึกษาหลังปริญญาในสาขาศัลยศาสตร์เป็นการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาก่อนปริญญา การฝึกอบรม หรือ **Training** มีความหมายถึง การทบทวนความรู้เดิมหรือหลักวิชาทางศัลยศาสตร์และทำความเข้าใจในความรู้ใหม่ของปัจจุบัน พร้อมทั้งฝึกฝนวิธีการปฏิบัติงานในการผ่าตัด และการใช้เครื่องมือที่เป็นประโยชน์ จะเห็นได้ว่า ในระหว่างฝึกอบรมทางศัลยศาสตร์ การศึกษา (Education) และการฝึกอบรม (Training) ต้องปฏิบัติเป็นคู่ขนานไปพร้อมๆ กัน

“ *Training is the absorption of current knowledge, the acquisition of the technique ability and to use it. This is very important to the surgeon and his patient.*”

Sir John Bruce

ในระหว่างการศึกษาฝึกหัด ผู้ฝึกหัดจะได้ประสบการณ์ในการฝึกความอดทน การเสียสละ และการช่วยเหลือผู้อื่น พร้อมทั้งมีความเป็นผู้นำ (Leader) ในบุคลากรหลายระดับ หลากหลายในความแตกต่างของค่านิยม รสนิยม ฝึกหัดให้รู้จักทำงานเป็นทีม และรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโดยตรง และเกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้ ของทีมและของตนเอง

แนวโน้ม

เนื่องจากการเป็นศัลยแพทย์ นอกจากจำเป็นต้องใช้การฝึกฝนที่เป็นเวลายาวนาน ต้องการมาตรฐานของความรู้ ความรับผิดชอบ ศีลธรรมจริยธรรมของวิชาชีพสูง ค่าตอบแทนในคุณภาพและเวลาของการทำงานน้อย เมื่อเทียบกับวิชาชีพอื่น พร้อมทั้งการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมของสังคมโดยรวม มีการฟ้องร้องกันมากขึ้นหากมีข้อผิดพลาด การเลือกวิชาชีพนี้จึงมีแนวโน้มที่ลดลง เกิดการขาดแคลนของศัลยแพทย์มากขึ้น

จะอย่างไรก็ตาม แนวโน้มไปในทางที่ดีก็มีให้เห็นได้เด่นชัด แม้จำนวนผู้เข้าฝึกหัดฝ่ายชายจะลดลง ปรากฏว่า ผู้เข้าฝึกหัดฝ่ายหญิงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น พร้อม ๆ กับ แนวโน้มของนักศึกษาหญิงเข้าเรียนแพทยศาสตรบัณฑิตมากขึ้นเช่นกัน (เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ประเสริฐ “ชายไม่อยู่ หญิงกรูเข้ามาช่วย”)

ความเป็นศัลยแพทย์

*A true surgeon is never **Fearless***

*He fears for his **Patients***

*He fears for his **Short Coming,***

*but never fears for **Himself***

*or his **professional reputation***

- Samuel J Mixter

ในระหว่างการศึกษาฝึกหัด Making of a Surgeon ผู้เข้าฝึกหัดจะได้ประสบการณ์ที่จะอยู่ในความทรงจำไปจนตลอดชีวิต เพราะจะมีเกือบทุกระส ของชีวิตที่จะสัมผัสได้ ความดีใจ เสียใจ ความเครียด ความสุขและความทุกข์ ความมีอารมณ์ขัน (Humour) ซึ่งแบ่งปันกันระหว่างเพื่อนร่วมรุ่น ครูและอาจารย์ มิตรภาพนี้จะอยู่ในความทรงจำไปยาวนาน ผู้ป่วยจะเป็น

ศูนย์กลางของพฤติกรรมของแพทย์ประจำบ้าน อาจารย์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ และกำหนดกรอบของการฝึกอบรม ดังนั้น “ความเป็นศัลยแพทย์” Being a Qualified Surgeon จึงเป็นผลของ “การสร้างศัลยแพทย์ Making a Surgeon”

*“The patient is the center of the medical universe around which all effort trends” –
J.B. Murphy*

สถาบันการฝึกอบรม อาจเปรียบได้กับโรงงานซึ่งมีพฤติกรรม หรือ Process ที่ทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าฝึกอบรม Participants หรือ Raw materials ผลหรือ Product ที่ดี ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือ objective ที่ได้กำหนดไว้ นั่นคือ ศัลยแพทย์ที่ดี Good Surgeon

กิจกรรมของศัลยแพทย์

กิจกรรมของศัลยแพทย์ เป็นกิจกรรมที่ ทำหาย ผลของกิจกรรม เป็นได้ทั้ง ผลดี ผลเสีย มีผลแทรกซ้อน และมีความเสี่ยงเสมอ เพียงแต่จะมีน้อยหรือมากเท่านั้น **ความคาดหวังของวิชาชีพ** ในการให้การรักษาดูแลผู้ป่วย ต้องทำด้วยความเสียสละ มีเมตตาธรรม มีความรู้ความสามารถ และปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ มีคุณภาพ และรักษาจริยธรรมของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ความผิดพลาดต่อน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย **ลักษณะงานและผลงานของศัลยแพทย์จึงเด่นชัด**

“Surgery is a dangerous game. Surgeons must be very careful when taking a knife underneath their fine skin incision stirs the culprit-life”

E. Emily Dichenson

กิจกรรมผ่าตัด จะมีผลเด่นชัดจนถ้าประสบผลสำเร็จและนำความปลาบปลื้มมาให้คนไข้ญาติคนไข้ ทั้งทีมผ่าตัด และศัลยแพทย์เอง ถ้าเกิดมีโรคแทรกซ้อน ผลกระทบจะรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อิทธิพลของสื่อในปัจจุบัน

การดำเนินชีวิตของศัลยแพทย์

Surgeons' life and practice

"We make a 'living' by what we get but we make a 'life' by what we give"

Winston Churchill

การดำเนินชีวิตของศัลยแพทย์ เนื่องจากลักษณะงานส่วนใหญ่เป็นงานรีบด่วน จำกัดเวลา ไม่ได้ ความต้องการในการให้การรักษาย่างรีบด่วนมีอยู่มาก ศัลยแพทย์ที่จบใหม่มักจะต้องเริ่มด้วยงานในลักษณะนี้ ซึ่งเราเรียกว่า Emergency surgery และมักจะเป็นงาน Junior surgeon ต้องรับผิดชอบ และอาจจำเป็นที่จะต้องทำงานของ Emergency surgeon ประมาณ 5-10 ปี

"Time oft is life"

Sir Zachary Cope

"Time is anytime when comes to life style of Emergency Surgeon"

T.U. 2012

ศัลยแพทย์อาวุโส Inpatient Surgeon หรือ Senior Surgeon

หลังจากมีประสบการณ์ของ Junior surgeon หรือ Emergency surgeon ระยะเวลาหนึ่ง ได้สะสมทั้งความรู้และประสบการณ์มามากพอ ลักษณะของงานมักจะเปลี่ยนแปลง งานรีบด่วน งานอุบัติเหตุและฉุกเฉินจะลดลง แต่พยาธิสภาพเรื้อรังและในผู้สูงอายุจะมากขึ้น เวลาที่ใช้ชีวิตกับครอบครัวอาจจะดีขึ้น แต่งานของหัวหน้าทีมและการบริหารมักจะเพิ่มมากขึ้นด้วย จะอย่างไรก็ตาม ทั้งระหว่าง Junior และ Senior surgeon สิ่งสำคัญระหว่างการทำงานของทั้งสองระยะคือ การให้ "Give" ความก้าวหน้าหรือวิชาชีพนี้จะประสบผลสำเร็จต้องประกอบกิจด้วยใจ และด้วยแรงศรัทธา

หลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพนี้ คือ

Do no harm

Do your best

Do respect

Do justice

คำว่า Do respect หรือ Autonomy หมายถึง การให้เกียรติและรักษาสิทธิผู้ป่วยพร้อมทั้งการเก็บความลับ Do justice ก็เช่นเดียวกัน เพื่อให้ความสำคัญต่อผู้ป่วย คือการให้ความยุติธรรม ความยุติธรรมมองได้ใน 3 มุมมอง คือ

1. ยุติธรรมในการแบ่งปันผลประโยชน์หรือสิทธิ
2. ยุติธรรมในสิทธิของความเป็นมนุษย์
3. ยุติธรรมในมุมมองกฎหมาย

จะเห็นได้ว่า 2 อย่างนี้คือ Autonomy และ Justice เป็นสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้ป่วย ส่วนสองข้อแรก Do your best และ Do no harm เกี่ยวข้องโดยตรงในควมมีศรัทธาของศัลยแพทย์

กล่าวโดยสรุป

ความเป็นศัลยแพทย์ คือ นามธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของศัลยแพทย์ นั่นคือ

1. เป็นแพทย์ที่มีความถนัด หรือ คุณวุฒิในการรักษาผู้ป่วยด้วยการผ่าตัด
2. ศัลยแพทย์ต้องการการฝึกอบรมในขีดความสามารถเฉพาะทางที่ยาวนาน
3. เป็นแพทย์ที่มีหลักในการรักษา
 - (1) Do no harm
 - (2) Do your best
 - (3) Do respect
 - (4) Do justice
4. เป็นแพทย์ที่มีความอดทนและพัฒนาวิชาชีพที่รับผิดชอบอยู่เป็นนิจ
 - Continuing education
 - Revision and keep up with current knowledge, skills and attitude
5. ให้การดูแลรักษาคนไข้ด้วยแรงศรัทธาและไม่ประมาท
 - “Good Practice” : Care with compassion, cure with ability, comfort with humane